

ИЗЛИЗА ОТ 1900 ГОДИНА

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОФИЦИАЛНО ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА – БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ

ГОДИНА СХVII, БРОЙ 4

СОФИЯ, 16-29 ФЕВРУАРИ 2016 г.

ЦЕНА 0,70 лв.

e-mail: sinizdat@gmail.com

Официален сайт на Св. Синод на БПЦ – www.bg-patriarshia.bg

ПРОЕКТОДОКУМЕНТИ

Автономията и начинът за нейното провъзгласяване

стр. 2

Важността на поста и неговото спазване днес

стр. 3

Православната диаспора

стр. 4

ВСЕПРАВОСЛАВЕН СЪБОР'2016

Комюнике на Св. Синаксис, Шамбези 2016

СТАНОВИЩА

стр. 2

† Митрополит на Зимбабве и Ангола Серафим (Кикотис)

Темите за православната диаспора и провъзгласяването на автономия

стр. 6

ПРОЕКТТЕКСТОВЕ (ПРОЕКТОДОКУМЕНТИ) ЗА СВЕТИЯ И ВЕЛИК ВСЕПРАВОСЛАВЕН СЪБОР' 2016

Паметни моменти от тържествената всеправославна св. Литургия в ставропигиалния храм „Св. ап. Павел“ и от заседанията на Свещения Синаксис, 21-28 януари 2016 г., Шамбези – Женева

Проекттекстовете за Всеправославния събор' 2016 г. (Теми на Събора)

Свещеният Синаксис (ц.сл., синаксис – богослужбено събрание) на Предстоятелите на Православните църкви (Фенер 2014 г.) взе решение за сформирането на Специална междуправославна комисия (СМК), която да се състои от по един архиерей и един негов съветник от страна на всяка Автокефална църква. На тази Комисия се възлага отговорността да подготви примерни текстове (проектодокументи) по темите, които да бъдат внесени на Светия и Велик Събор на Православната църква и да бъдат последно обсъдени и утвърдени от него като краен авторитет за Православната църква. (За отбелязване е, че на Всеправославния събор, 16-27 юни 2016 г., съгласно всеправославното съборно решение, ще участва всяка една Автокефална православна църква, възглавена от своя Предстоятел и още 23-ма архиереи.) Съответно Синаксисът на Предстоятелите раздели темите за Събора на две групи, като едните бяха вече подготвени и съгласувани на Предсъборните всеправославни съвещания (конференции), а другите – се подготвяха към момента или предстоеше да бъдат тепърва изготвени.

Тазгодишният Свещен Синаксис на Предстоятелите, който се проведе в Шамбези – Женева, 21-28 януари, одобри вече подготвените примерни текстове

(ПРОЕКТОДОКУМЕНТИ) от МПК и одобрени на последното Пето предсъборно всеправославно съвещание (10-17 октомври 2015 г.) по следните теми:

- Мисията на Православната църква в съвременния свят;
- Православната диаспора (разсеяние);

- Автономията и начинът на нейното провъзгласяване;
- Тайнството брак и пречките за него;
- Важността на поста и спазването му днес;
- Отношения (връзки) на Православната църква с останалия християнски свят.

Съгласно взетото от Синаксиса решение, всички тези проекттекстове следва да бъдат публикувани, за да станат общо достояние на православно изпълнение, и всеки, който има компетентността и съответната възможност, да се изкаже по тях, според установения в традицията на Църквата благочинен ред.

На основание на това решение Официозът на БПЦ-БП публикува в свои два поредни броя проекттекстовете по шестте определени теми, както и мнения по съответните теми на компетентни архиереи и богослови. В този брой публикуваме три от шестте теми – **Важността на поста и спазването му днес, Православната диаспора (разсеяние), Автономията и начинът на нейното провъзгласяване**, заедно с мнението по последните две на Негово Високопреосвещенство митрополита на Зимбабве и Ангола г-н Серафим.

ЦВ

АВТОНОМИЯТА И НАЧИНЪТ ЗА НЕЙНОТО ПРОВЪЗГЛАСЯВАНЕ

*Решение на V Предсъборно всеправославно съвещание,
Шамбези, Женева, 10-17 октомври 2015 г.*

Петото предсъборно всеправославно съвещание, работило въз основа на съгласувания и одобрен от Междуправославната подготвителна комисия (МПК, Шамбези, 9-17 декември 2009 г.) текст „Автономията и начинът за нейното провъзгласяване“, проучи еклисиологичните, каноничните и пастирските аспекти на статута на автономията и потърси единодушното изразяване на единното всеправославно становище по тази тема.

Въпросите, които занимаха Петото предсъборно всеправославно съвещание и които произтичат от изготвения текст по темата от споменатата Междуправославна подготвителна комисия (МПК), се отнасят до:

а) понятието, съдържанието и различните форми на статута на автономията;

б) предпоставките, въз основа на които дадена Поместна църква да потърси своята автономия от Автокефалната църква, под чиято юрисдикция се намира;

в) изключителната компетентност на Автокефалната църква да задвижи и да завърши процедурата за даване на автономия на част от своята канонична юрисдикция, като Автономни църкви не се основават в географското пространство на православната диаспора, и

г) последиците на този църковен акт за отношенията на провъзгласената Автономна църква както с Автокефалната църква, към която принадлежи, така и с останалите автокефални Православни църкви.

1. Статутът на автономията изразява по каноничен начин състоянието на относителната или частична независимост на една определена църковна част от каноничната юрисдикция на Автокефалната църква, към която канонично принадлежи.

а) При прилагането на този статут в църковната практика са се образували степени на зависимост, засягащи отношенията на Автономната църква с Автокефалната църква, към която принадлежи.

б) Изборът на председателя на Автономната църква се утвърждава или се извършва от компетентния църковен орган на Автокефалната църква, чийто Предстоятел той поменавя и комуто е канонично подчинен.

в) Във функционирането на статута на автономията съществуват разни форми при прилагането му в църковната практика, които се определят от степента на зависимост на Автономната църква от Автокефалната църква.

г) В някои форми степента на зависимост на Автономната църква се изразява и чрез участието на нейния Предстоятел в Св. Синод на Автокефалната църква.

2. Задвижването и завършването на процедурата за даване на автономия на част от каноничната юрисдикция на Автокефалната църква принадлежи на каноничната компетентност на тази Автокефална църква, към която принадлежи предстоящата да бъде провъзгласена Автономна църква. По този начин:

а) Търсещата своята автономия Поместна църква, ако притежава необходимите църковни и пастирски предпоставки, подава съответната **молба до Автокефалната църква**, към която се числи, като разяснява и сериозните причини, продиктували подаването на нейната молба.

б) Автокефалната църква, приемайки нейната молба, оценява на синодно заседание предпостав-

ките и причините за подаването на молбата и решава дали да даде, или да не даде автономия. В случай на положително решение издава и **съответния Томос**, който определя географските граници и отношенията на Автономната църква с Автокефалната църква, към която принадлежи, в съответствие с установените критерии на църковното предание.

в) Предстоятелят на Автокефалната църква извещава Вселенската патриаршия и останалите автокефални Православни църкви за провъзгласяването на Автономната църква.

г) В междуправославните, междухристиянските и междурелигиозните си отношения Автономната църква се изявява чрез Автокефалната църква, от която е получила автономията си.

д) Всяка Автокефална църква може да предоставя автономен статут само в границите на каноничната си географска територия. В пространство-

то на Православната диаспора не се учредяват Автономни църкви, освен само след **всеправославно съгласие**, осигурявано от Вселенската патриаршия според действащите на всеправославно равнище норми.

е) Когато се дава автономен статут на една и съща географска църковна област от две Автокефални църкви и вследствие на това възникнат оспорвания на дадената от другата църква автономия, въвлечените страни се обръщат – заедно или поотделно – към Вселенския патриарх, тъй че той да намери каноничното решение на въпроса според действащите на всеправославно равнище норми.

3. Последствията за Автономната църква и нейното отношение към Автокефалната църква, които произтичат от провъзгласяването на автономията, са следните:

а) Първенстващият епископ на Автономната църква поменавя само името на Предстоятеля на Автокефалната църква.

б) Името на първенстващия на Автономната църква не се вписва в диптисите.

в) Автономната църква получава свето миро от Автокефалната църква.

г) Епископите на Автономната църква се избират и се поставят от нейния компетентен църковен орган. В случай на сигурна невъзможност на Автономната църква да извърши това, тя бива подпомогната от Автокефалната църква, на която е подчинена.

Шамбези, 15 октомври 2015 г.

*Превод от гръцки на стр. 2 и 3:
Димитър АРНАУДОВ*

КОМЮНИКЕ НА СВЕЩЕНИЯ СИНАКСИС В ШАМБЕЗИ

По покана на Всесветишия Вселенски патриарх г-н Вартоломей в Православния център на Вселенската патриаршия в Шамбези, Женева, се проведе срещата на Предстоятелите на Православните автокефални църкви, от 21 до 28 януари 2016 г. Присъстваха предстоятелите: Константинският патриарх Вартоломей, Александрийски Теодор, Йерусалимски Теофил, Московски Кирил, Сръбски Иринеи, Румънски Даниил, Български Неофит, Грузински Илия, Кипърски Хризостом, Албански Анастасий, Чешки и Словашки Ростислав.

Бяха възпрепятствани да присъстват блаженейшият Антиохийски патриарх Йоан и митрополитът на Варшава и цяла Полша Сава по здравославни причини, както и Атинският и на цяла Гърция архиепископ Йероним – по лични причини. Те бяха представлявани чрез официални представители

на своите Църкви.

Предстоятелите на Православните църкви се събраха, за да довършат въпросите за Светия и Велик Събор.

В рамките на срещата в неделя, на 24 януари, беше извършено всеправославно съслужение в староригиалния храм „Свети ап. Павел“ при предстоятелството на Вселенския патриарх и съслужението на блаженейшите Предстоятели и ръководители на делегации на Православните църкви с изключение на ръководителя на делегацията на Антиохийската църква.

По време на срещата заседанията протекоха в дух на братска обич в Христос и на истина, съгласие и разбирателство. Предстоятелите потвърдиха своето решение да се свика Светият и Велик Събор, като се уточни това да стане в Православната академия в Крит от 16 до 27 юни 2016 г. За тази цел Предстоятелите смиренно

призовават благодатта и благословието на Троицния Бог и просят горещите молитви на изпълнението на Църквата, на клирици и миряни, през времето до Светия и Велик Събор и по време на неговата работа.

Официално одобрените теми за въвеждане в Светия и Велик Събор и за приемане от него са: Мисията на Православната църква в съвременния свят, Православното разсеяние (диаспора), Автономията и начинът на нейното провъзгласяване, Тайнството брак и препятствията за него, Важността на поста и спазването му днес, Отношения на Православната църква с останалия християнски свят. По решение на Предстоятелите всички одобрени текстове ще бъдат публикувани.

Предстоятелите решиха също да се създаде Всеправославен секретариат, одобриха правилник за работата на Събора,

приеха участие на инославни наблюдатели при откриването и закриването на заседанията и решиха за съвместно поемане на разходите по Събора.

Освен това Предстоятелите дадоха израз както на своята подкрепа за преследваните християни в Близкия Изток, така също и на продължаващата тревога за участието на отвлечените двама митрополити – Павел Язиги от Антиохийската патриаршия и Григорий Йоханна Ибрахим от Сиро-яковитската църква.

Работата на срещата завърши в сряда вечерта, 27 януари 2016 г., със заключително слово на нейния председател – Всесветишия Вселенски патриарх Вартоломей.

Православен център на Вселенската патриаршия в Шамбези, Женева, 27 януари 2016 г.

От Секретариата на Св. Синаксис

ВАЖНОСТТА НА ПОСТА И НЕГОВОТО СПАЗВАНЕ ДНЕС

Решение на V Предсборно всеправославно съвещание

1. Постът е Божия заповед (*Бит. 2:16-17*). Според св. Василий Велики „постът е връстник на човечеството, тъй като е установен още в рая“ (*За поста/Περὶ νηστείας 1, 3. PG 31, 168A*). **Постът е велик духовен подвиг и изключителен израз на подвижническия идеал на Православието.** Православната църква, неотклонно следвайки апостолските постановления и сборните правила и въобще светоотеческото предание, винаги е проповядвала върховната ценност на поста за духовния живот на човека и за спасението му. В богослужбения кръг на Господнята година е отразено цялото светоотеческо предание за поста и учението за постоянното и неотслабващо бодърстване на човека и за отдаването му на духовни подвизи. Затова и постът се възпява в Триода като многосветла благодат, непобедимо оръжие, начало на духовните подвизи, най-добрия път към добродетелите, храна за душата, извор на цялото любомъдрие, подражание на нетленно поведение и на равноангелния живот, майка на всички блага и добродетели, образ на бъдещия живот.

2. Като твърде древно установление постът се среща още в Стария Завет (*Втор. 9:18; Ис. 58:4-10; Йоил. 2:15; Йона. 3:5-7*) и е потвърден от Новия Завет. Сам Господ е постил в продължение на четиридесет дни преди началото на обществено Синодическо служение (*Лука. 4:1-2*) и е дал напътствия за начина, по който да се упражнява постът (*Мат. 6:16-18*). В Новия Завет, по-общо казано, постът се препоръчва като **средство за въздържание, покаяние и духовно извисяване** (*Марк. 1:6; Деян. 13:3; 14:23; Рим. 14:21*). От апостолско време Църквата е провъзгласила върховното значение на поста и е определила сряда и петък като дни за пост (*Учение на 12-те апостоли, 8, 1*), както и поста преди Пасха (*свщмч Иринеи Лионски в: Евсевий Кесарийски, Църковна история, 5, 24. PG 20, 497B-508AB*). Разбира се, в църковната практика, засвидетелствана през вековете, е съществувало разнообразие не само по отношение продължителността на предпасхалния пост (*св. Дионисий Александрийски, Писмо до еп. Василию, PG 10, 1277*), но и по отношение броя и съдържанието на останалите периоди на пост, които са се оформили под влиянието на различни фактори, най-вече богослужбени и монашески, за да се постигне наред с другото и подготвяща подготовка преди големите празници. По този начин неразривната връзка между поста и богослужението показва мярката и целта на поста и изтъква неговия духовен характер, поради което и всички вярващи се приканват да се отзоват, всеки според собствената си сила и възможност, без обаче да се предоставя свобода за пренебрегване на това свещено установление: „*Гледай да те не отклоня кой от този път на учението (...) Защото ако можеш да понесеш цялото бреме на Господ, ще бъдеш съвършен; ако ли не можеш, спазвай което можеш. А що се отнася до храната, понасяй онова, което можеш* (Учение на 12-те ап. 6, 1-3).

3. Истинският пост като духовен подвиг е свързан с непрестанната молитва и искрено покаяние. „Покаянието без пост е напразно“ (*св. Василий Велики, За поста, 1, 3. PG 31, 168A*), както и **постът без благотворителни дела е мъртъв**, особено в съвременната епоха, когато неравномерното и несправедливо разпределение на богатата лишава цели народи от самия насъщен хлеб. „Братя, постейки телесно, нека постим и духовно, да разрушим всички вериги на несправедливостта, да разкъсаме примките на наложените насилни отношения, да премахнем всеки несправедлив дълг, да дадем хлеб на гладуващите и да подслоним бездомните“ (*Самогласна стихира в сряда от първата седмица на Великия пост; вж. Ис. 58:6-7*). Постът не се изчер-

пва с обикновено и формално въздържание само от някои определени храни. „Въздържанието от храна само по себе си не е достатъчно за достоен за похвала пост, но трябва да постим с пост, който е приятен и угоден на Бога. Истинският пост е отхвърляне на злото, въздържане на езика, избягване на гнева, разделяне с похотите, злословието, лъжата, клетвопрестъпването. Отсъствието на всичко това е истинският пост. Така постенето става добро“ (*св. Василий Велики, За поста, 2, 7 PG 31, 196D*). При постенето въздържането от определени храни и задоволяването с малко не само във вида, но и в количеството на приеманите храни са осезаемата страна на духовния подвиг. „Постът е въздържане от храна, както личи от думата; но храната не ни прави по-праведни или по-грешни. В дълбокия си смисъл той означава, че както за всяко същество животът се поддържа с храната, а нехраненото води до смърт, така и ние трябва да постим от светските неща, за да умрем за света, а след това, като приемем божествената храна, да живеем за Бога“ (*Климент Александрийски, Еклога, PG 9, 704D-705A*). Така **истинският пост се отнася до цялостния живот в Христа**, на вярващите и достига върхната си точка чрез участието им в богослужението и особено в тайнството на светата Евхаристия.

4. **Четиридесетдневният пост на Господ е стандартен образец за поста на вярващите и активизира участието им в послушанието към Господ**, така че, „спазвайки го, да се насладим на онова, от което бяхме отхвърлени, когато не го спазихме“ (*св. Григорий Богослов, Слово 45 – За светата Пасха, 28. PG 36, 661A*). Христоричното схващане на духовния характер на поста, особено през св. Четиридесетница, което е правило за цялото Светоотеческо предание, се обобщава по забележителен начин от св. Григорий Палама: „Ако постиш така, ти не само ще страдаш и ще умреш заедно с Христос, но и ще възкръснеш и ще царуваш заедно с Него в безкрайните векове; защото, след като с такъв пост си се срещнал с подобие на смъртта Му, ще бъдеш съучастник и на възкресението Му и наследник на живота в Него“ (*Беседа 13 – За петата неделя от Великия пост, PG 151, 161; срв. Рим. 6:5 сл.*).

5. Според православната традиция мярката за духовно усъвършенстване е „пълната възраст на Христовото съвършенство“ (*Ефес. 4:13*) и всеки е длъжен, ако желае да я постигне, да се подвизава и да се издигне съответно. Точно затова подвизаването и духовната борба нямат край в настоящия живот, както и съвършенството на съвършените. Всички са призвани според силите си да отговорят на повелите на високата православна мяра, за да достигнат обожествяване по благодат. И те, въпреки че вършат всичко, каквото им е заповядано, никога не се възгордяват, но изповядват: „Ние сме ненужни слуги, защото извършихме това, което бяхме длъжни да извършим“ (*Лука. 17:10*). Според православното схващане за духовен живот **всички са задължени да не изоставят добрия подвиг на поста**, но като се самоукоряват и съзнават своето смирено положение, да се оставят на Божията милост за своите пропуски, защото православният духовен живот не може да бъде постигнат без духовния подвиг на поста.

6. Православната църква като любяща Майка е определила полезното за спасението и е постановила свещените периоди на поста като богородарувано защитно средство на новия живот в Христа на вярващите срещу всеки замисъл на врага. Следвайки светите Отци, тя пази, както и преди, свещените апостолски постановления, сборните правила и свещените предания, предлага винаги свещените пости като най-добър път на вярващите в под-

виг им за духовно усъвършенстване и спасение и проповядва необходимостта от спазване на постановените през Господнята година пости, сиреч: **светата Четиридесетница, срядата и петъка, които се свигелстват от свещените канони, както и постите за Рождество Христово, за деня на светите Първоверховни апостоли, за Успението на света Богородица и еднотневните пости за Въздвижението на честния Кръст, навечерието на Богоявление и Отсичането на честната глава на св. Йоан Препетча, както и всички пости, които се определят по пастирски съображения или се спазват от вярващите по тяхно желание.**

7. Но заедно с това Църквата с пастирска загриженост е положила поради човеколюбиво снизхождение граници на постния режим. Затова е предвидила в случай на телесна немощ или при наложителна нужда, или поради трудни времена **да се прилага принципът на църковна икономия** (снизхождение) съобразно отговорната преценка и пастирска загриженост на епископския събор на Поместните църкви.

8. Факт е, че днес много вярващи не спазват всички предписания за поста било поради нехайство, било поради условията си на живот, каквито и да са те. Но всички тези случаи на неспазване на свещените предписания за поста, независимо дали са от по-общ, или от личен характер, трябва да са предмет на пастирска загриженост от страна на Църквата, защото Бог „не иска смъртта на грешника, но да се отвърне той от пътя си и да бъде жив“ (*срв. Йез. 33:11*), без обаче да се пренебрегва ценността на поста. Затова за онези, които изпитват затруднение да спазват дадените разпоредби за поста било по лични причини (болест, военна служба, условия на труд и т. н.), било по по-обща причина (особените климатични условия в дадени страни, както и социално-икономическите особености на някои страни, напр. трудности при намирането на постни храни), предоставя се на преценката на **Поместните православни църкви да определят мярката на човеколюбива икономия и снизхождение**, за да облекчат в тези конкретни случаи „товара“ на свещените пости. Всичко това да става в рамките на споменатото по-горе и да се прави с цел ни най-малко да не се омаловажи свещеният статут на поста. Църквата трябва да прилага това човеколюбиво снизхождение много пестеливо и във всеки случай с по-голяма снизходителност при онези пости, за които няма винаги еднаква традиция и практика в Църквата. „Добре е да се пости всеки ден, но този, който не яде, да не осъжда онези, които яде. В тези неща не трябва да се законодателства и да се насилва, нито да се принуждава повереното паство, а по-скоро да се подхожда с убеждаване и с кротост, и със слово, подправено със сол“ (*св. Йоан Дамаскин, За светите пости, 7; срв. Кол. 4:6*).

9. Също така в Църквата всички вярващи трябва да спазват свещените пости и **въздържането от храна от полунощ, когато пристъпват редовно към божественото Причастие**, което е същинският израз на църковната идентичност, и да се причудат да постят в знак на покаяние, за изпълнение на духовен обет, за постигане на някаква свещена цел, във време на изкушение, при отправяне на молба към Бога, преди кръщение (за пристъпващите към кръщение в зряла възраст), преди ръкоположение, при случаи на епитимии, по време на поклонническо пътуване и други подобни случаи.

Шамбези, 16 октомври 2015 г.

(*Следват погисите на представителите на всички Поместни православни църкви*)

ПРАВОСЛАВНАТА ДИАСПОРА

*Решение на IV Предсъборно всеправославно съвещание,
Шамбези, Женева, 6-13 юни 2009 г.*

Четвъртото предсъборно всеправославно съвещание, свикано от Негово Светейшество Вселенския патриарх Вартоломей със съгласието на блажените Предстоятели на светейшите Православни църкви, изразено по време на тяхното свещено Събрание във Фенер през м. октомври 2008 г., в Православния център на Вселенската патриаршия в Шамбези под председателството на високопреосвещения Пергамски митрополит Йоан, представител на Вселенската патриаршия.

Това Съвещание, на което бяха поканени и представени всички светейши Православни автокефални църкви, разгледа въпроса за каноничната уредба на православната диаспора и в съгласие с чл. 16 от правилника за работа на Предсъборните всеправославни съвещания обсъди представените му от Междуправославната подготвителна комисия от 1990 и 1993 г. съответни текстове, като ги промени и одобри в следния вид:

1.а. Установи се, че е общо желание на всички светейши Православни църкви да бъде решен въпросът за православната диаспора колкото е възможно по-скоро и да се устрои тя по начин, който да съответства на православната еклисиология и на каноничната традиция и практика на Православната църква.

б. Установи се също, че засега поради исторически и пастирски причини не е възможно незабавното преминаване към строго каноничния порядък на Църквата по този въпрос, тоест да съществува само един епископ в дадено място. Затова се стигна до решение да се предложи създаването на преходно състояние, което ще подготви почвата за строго каноничното решение на въпроса въз основа на принципи и указания, изложени по-долу. Тази подготовка не трябва да се забавя отвъд времето на провеждане на Светия и Велик Събор на Православната църква, така че да може той да извърши каноничната уредба на въпроса.

2.а. Предлага се в преходния стадий, по време на който ще се подготви каноничното решение на въпроса, да се създадат (или учредят) във всеки от допуспените региони *епископски събрания* на всички признати като канонични епископи в тези региони, които ще продължат да се подчиняват на каноничните юрисдикции, на които се подчиняват сега.

б. Тези събрания ще се състоят от всички епископи в даден регион, които са в канонично общение с всички светейши Православни църкви. Ще се председателстват от първия по старшинство сред тези епископи, които са подчинени на Константинополската църква, а при отсъствие на такъв – съгласно реда на диптихите. Събранията ще имат *изпълнителни комитети*, които ще се състоят от първите йерарси на различните юрисдикции, които съществуват в региона.

в. Задача и отговорност на тези епископски събрания ще бъде грижата за проявяване на единството на Православието и за развиването на съвместна дейност на всички православни от дадения регион за посрещане на пастирските нужди на живеещите там православни, общо представяне на всички православни пред неправославните и пред цялото общество в региона, развиване на богос-

ловската наука и на църковното образование и т.н. Решенията по тези въпроси ще се взимат с единодушие от Църквите, които са представени в дадено Събрание.

3. Регионите, в които ще се създадат на първо време епископски събрания, се определят както следва:

- I. Северна и Централна Америка (*променено*)
- II. Южна Америка (*променено*)
- III. Австралия, Нова Зеландия и Океания
- IV. Великобритания и Ирландия
- V. Франция
- VI. Белгия, Холандия и Люксембург
- VII. Австрия
- VIII. Италия и Малта
- IX. Швейцария и Лихтенщайн
- X. Германия
- XI. Скандинавски страни (без Финландия)
- XII. Испания и Португалия

Епископите на диаспората, които живеят в диаспора и имат енории в повече региони, ще са членове на епископските събрания и на тези региони.

4. На тези събрания, които се учредяват по решение на настоящото Съвещание, се възлага отговорността да завършат в подробности одобрения от Съвещанието правилник за дейността им и да го приложат възможно по-скоро, във всеки случай преди свикването на Светия и Велик Събор.

5. Епископските събрания не отнемат от своите членове-епископи компетенции от административен и каноничен характер, нито ограничават правата им сред диаспората. Епископските събрания целят създаването на обща позиция на Православната църква по различни въпроси. Това ни най-малко не пречи на епископите-членове, които остават отговорни пред своите Църкви, да изразяват становищата на своята Църква пред външния свят.

6. Председателите на епископските събрания свикват и председателстват всички общи срещи (богослужбени, пастирски, административни и т.н.) на епископите от техния регион. По въпроси от по-важен характер, които изискват всеправославно разглеждане според решение на епископското събрание, неговият председател се обръща към Вселенския патриарх за по-нататъшни действия според всеправославно приетия порядък.

7. Православните Църкви се обвързват да не предприемат действия, които могат да навредят на така очертания път за канонично решение на въпроса за диаспората и ще правят всичко възможно за улесняване на работата на епископските събрания и възстановяване на добрия каноничен порядък в диаспората.

† Пергамски митрополит Йоан, председател (*Цариградска патриаршия*)

† на Нос Добра надежда митрополит Сергей (*Александрийска патриаршия*)

† Западно- и Средноевропейски митрополит Йоан (*Антиохийска патриаршия*)

† Капитолиадски митрополит Исихий (*Йерусалимска патриаршия*)

† Волоколамски архиепископ Иларион (*Московска патриаршия*)

† Бачки епископ Иринеи (*Сръбска патриаршия*)

† Олтенски митрополит Иринеи (*Румънска патриаршия*)

† Русенски митрополит Неофит (*Българска патриаршия*)

† Зугдидски и Цаишки митрополит Герасим (*Грузинска патриаршия*)

† Пафоски митрополит Георгии (*Кипърска църква*)

† Перистерийски митрополит Хризостом (*Гръцка църква*)

† Семятички епископ Георгии (*Полска църква*)

† Корченски митрополит Йоан (*Албанска църква*)

† Комарненски епископ Тихон (*Чешка и Словацка църква*)

† За Швейцария митрополит Йеремия, секретар (*Цариградска патриаршия*)

Шамбези, 6-13 юни 2009 г.

По решение на свещения Синаксис на Предстоятелите на Православните автокефални църкви, състоял се от 6 до 9 март 2014 г. във Фенер, се взе решение регионите I и II на диаспората да се променят. В това решение се казва следното:

I. Преобразуват се отново географските граници на създадените по решение на IV Предсъборно всеправославно съвещание епископски събрания на Северна и Южна Америка чрез учредяването на отделно такова на Канада и включването на останалите страни извън Съединените американски щати в събранието на Южна Америка и се създават следните епископски събрания в този континент:

- 1) Канада,
- 2) Съединени американски щати и
- 3) Латинска Америка.

***

На Синаксиса на православните Предстоятели март 2014 г. бяха взети и следните решения относно процедурите по провеждането на Светия и Велик Събор:

II. Във връзка с предстоящия да бъде свикан Свет и Велик Събор на Православната църква:

1. Всички решения по време на Събора и на подготвителния му период се взимат с единодушие (пълен консенсус).

2. Съборът се председателства от Вселенския патриарх. Братята Предстоятели на останалите Православни автокефални църкви седят отдясно и отляво на него.

3. Всяка автокефална Църква се представя от Предстоятеля си и най-много двадесет и четирима нейни епископи. Църквите, чийто брой на епископите е по-малък от двадесет и четири, се представяват от Предстоятеля и всички техни епископи.

4. Всяка автокефална Църква разполага с един глас.

Фенер, 8 март 2014 г.

Превод от гръцки: И. Ж. ДИМИТРОВ

† Митрополит на Зимбабве и Ангола Серафим (Кикотис)

ВСЕПРАВОСЛАВНИЯТ СЪБОР И ТЕМИТЕ ЗА ПРАВОСЛАВНАТА ДИАСПОРА И ПРОВЪЗГЛАСЯВАНЕТО НА АВТОНОМИЯ

Проблемите и пречките за укрепване на единството на Поместните православни църкви, които съществуват някога, продължават да съществуват и днес. Както красноречиво акцентира в своя реч през 1972 г. високопреосвещеният старец Ефески митрополит Хризостом: „Очакваме от Светия и Велик Събор на Православната църква да прояви смелост не само по този или онзи въпрос на съвременната църковна реалност, но най-вече смелост в следното: дали най-различните въпроси, които ще бъдат обсъждани чрез дискусия, ще се опитаме да ги изследваме и да намерим решение особено на тези, които изглежда, че са най-острите за съвременното Православие. И като казваме „остри“, влагаме в тази дума нейното истинско значение.

Решаването на тези проблеми ще помогне на Православието да излезе от своята безизходица. Ще ни отведе до възстановяване на нормалните условия на живот в света, както и в единородните институции на християнството. Същевременно, ще си отдъхнат и душите на вярващите, които се намират в криза на своята съвест и се скандализират, когато срещат в Православната църква, с която са не само институционално свързани, но главно в която вярват, аномални и неестествени положения.

Въпроси например като диаспора, автономия или свикваща (координираща) функция (του εκκλησιου) като канонична и историческа привилегия на Вселенската Константинополска патриаршия, или дори тълкуването на 28-о правило на IV Вселенски събор и др. са наистина бодливи проблеми, но същевременно и значими, доколкото последствията им са нещо повече от негативни за цялото Православие, по причина на тяхната сложност. Следователно би трябвало на всяка цена Светият и Велик Събор да намери куража да се изправи пред тези проблеми, да ги обследва в дълбочина и да ги разреши, като това би било от голяма полза за православно изпълнение и за самото Православие“ (Ορθόδοξοι Κατόψεις, Τέρτιος, 1991, стр. 173 – 174).

Православните църкви направиха опит да изпитат своето видимо единство и общо свидетелство в съвременния свят чрез **Всеpravославните конференции (съвещания** – според преводите от руски ез., б.пр.), които последваха, без обаче те да успеят да бъдат заедно чрез функционирането на един постоянен Междуправославен секретариат, който да координира общата дейност на Православните църкви сред съвременния свят. Тоест, тези Междуправославни комисии от миналото, като съществуващата за подготовянето на дневния ред на Всеpravославния събор, се ограничават единствено до изготвянето на текстове (проектотекстове, които тук публикуваме, б.пр.). Изключение прави само изготвянето на всеpravославно решение за работата на *Епископските събрания* в диаспората, които съответно са действащи или не, и за съставяне на Всеpravославна комисия по Биоетика, за която се взе решение през 2008 г., но оттогава изминаха седем години без нищо да се случи.

В повечето случаи представителите на Православните църкви се срещаме при някакви извънредни обстоятелства или инцидентно при диалозите си с римокатолици, англичани, дохалкидонци, лютерани и старокатолици, или по междурелигиозни срещи, където в повечето случаи представяме съвсем различни позиции, оставяйки така впечатлението,

че православият глас на едното Православие не винаги е и общ, но често пъти различен, а понякога дори противоречащ си, подобно както това е в сферата на протестанството. Тоест досега в повечето случаи не съществува от страна на Поместните православни църкви съработничество и подготовка за обща позиция и работа по актуалните проблеми на нашето съвремие, във връзка с междуцърковния и междурелигиозния диалог, или дори просто по социални въпроси, като тези за мира, войните, бедността, опазването на природата, тероризма, болестите като спин и др. подобни хуманни дилеми. Налице има винаги съществени общи провъзгласявания (комюникета и др., б.пр.) при срещите (Синаксиса) на нашите Предстоятели, но ни липсват инициативи за обща православна дейност.

За съжаление, с категоричност заявявам, че православните, когато участват в някой църковен диалог или междурелигиозна среща, не се срещат предварително помежду си, за да излязат с общи позиции, а там, където се случи да направят това, го вършат повече от необходимост. Чисто и просто, в повечето такива случаи сами се уверяваме в своите разногласия.

Въпреки това, ние трябва да бъдем оптимисти точно за обратното, за положителните перспективи, стоящи пред Православието. В този дух говори и покойният професор Никос Мацукас, когато подчертава, че: „И православните, и инославните богослови проявяват особен интерес към естеството на проблемите, пред които често се изправя Православната църква в опита си да загърби породилите се индивидуални национални различия и прескачания на юрисдикции, и в стремежа си единството на Автокефалните църкви да остане непревземаема реалност.

Мненията на богословите (православни и инославни, б.пр.) в случая са различни, но и тези, които са най-крайни (като напр. римокатоликът В. Шулце, който вижда голяма, почти неизлечима слабост в Православната църква, защото при нея няма централен авторитет, централна власт) не омаловажават факта, че единството във вярата и в любовта сред Автокефалните православни църкви не е опасно разклатено. Според Ернст Бенц (Калогирис Йоанис, Έννοια της οικουμενικότητας της Ορθοδοξίας εν σχέσει προς τας εθνικάς αυτοκεφάλους εκκλησίας, стр. 242 – 250), така или иначе слабите страни на Православната църква, като напр. политическия натиск върху отделни нейни територии, национализма (етнофилетизма) и отъмствителност в сферата на юрисдикцията, не представляват непреодолими трудности, които да могат да нанесат непоправими вреди на нейното единство. [...] Въпреки всички тези раз-

личия и напрежения между Автокефалните православни църкви, изследователят не може да не признае неоспоримия факт, че **единството във вярата и любовта не е сериозно застрашено от това външно разделение**, което трябва да се разглежда като естествен резултат от греховността и злонамереността на историческите обстоятелства.

Така Православната църква по своята природа е съборна и вселенска, като в същото време, поради относителната природа на историческите факти, тя е разделена на отделни поместни юрисдикции. Това наистина е един светъл пример за разпокъсаното без всякакво единство Протестанство и за затворения в някакво централизирано единство Римокатолицизмът. Следователно **в живота на Православната църква звучи оригиналът на древната апостолска традиция**. Именно затова отговорността на Православната църква пред останалото християнство е особено голяма и Тя е длъжна на дело ясно да показва, че всички напрежения и нанесени ѝ вреди не могат да навредят на нейното единство, както и на тежестта на нейното присъствие и свидетелство (в света), стига в нея да има единство във вярата и любовта. Само тогава, без празнословия и лицемерни прояви, Тя може да бъде наследница на Поместните църкви от апостолското и след-апостолското време, верен носител и продължител на християнското Откровение.

Горчиви са знанието и опитът на православните от съществуващото напрежение между Патриаршиите на Москва и Константинопол, главно през десетилетката на периода 1950-1960 г.; от горчивите отношения между Руската църква и Заградничната Руска църква; както и от различията на богословските възгледи в някои групи и фракции от православия свят, които достигат понякога до пълна самоволност. Въпреки това, в течение на историята на Автокефалните православни църкви нямаме горчиви и особено сериозни напрежения, които да биха означавали приключване на Нейното единство във вярата и любовта. Това положение на единство, което невинаги е разбираемо само по себе си, Православната църква трябва да опазва невредимо през огън и съзлия.

Другото ползотворно присъствие на Православната църква всред християния свят, дори и сред хората от други религии, е **диаспората**. Тук става въпрос за една демилургична инвазия в сферата на еманципираната съвременна култура, която все повече не черпи вдъхновение от метафизичната (свръх-природната) святост. Така църковната дейност в диаспората носи не само единство на всяка една национална група, но същевременно и пример за православно единство сред света на инославните. Съвременното икуменистическо движение придобива една особена колоритност чрез цвета в него на разнородната православна диаспора, разсеяна в европейското, американското и като цяло, в междуконтиненталното пространство.

Затова в сферата на Православната диаспора, независимо от различните проблеми и разрушителни тенденции на нашето време, човек открива най-ярки вселенски (съборни, б.пр.) преживявания. А богослужебните православни тържества стимулират инославните изследователи да се ангажират и да започнат да се занимават, в една или друга посока, с православно благочестие и духовност“ (Οικουμενική Κίνηση, Ιστορία ὃ Θεολογία, Солун, 1984, стр. 228-231).

ВСЕПРАВОСЛАВНИЯТ СЪБОР И ТЕМИТЕ ЗА...

Първата междуправославна подготвителна комисия на IV Предсъборно всеправославно съвещание, Женева, 1990 г.

Продължение от стр. 5

В периода 11-16 ноември 1990 г. в Православния център в Шамбези, Женева, се събра Първата междуправославна подготвителна комисия на Четвъртото предсъборно всеправославно съвещание, за да разгледа темата за ПРАВОСЛАВНАТА ДИАСПОРА.

Секретарят по подготовката на Светия и Велик Събор на Православната църква – високопреосвещеният митрополит на Швейцария г-н Дамаскин, в своите въвеждателни думи пред Комисията, каза следното:

„Православната диаспора е едно ново, динамично и автентично измерение на съвременното присъствие и свидетелство на Православие-то и със сигурност не се изчерпва само с тесния кръг от специфични юрисдикционни проблеми, които се повдигат толкова обстойно и очевидно във всяко едно изложение по темата, от страна на Поместните светейши Православни църкви.

Свои изследователски изложения по темата за Православната диаспора изпратиха: а) Вселенската патриаршия; б) Александрийската патриаршия; в) Антиохийската патриаршия; г) Руската патриаршия; д) Румънската патриаршия; е) Еладската църква и ж) Църквата на Полша.

Руската църква изпрати също и „Коментари по изследванията на Поместните православни църкви“, като отговор към изложението на Александрийската патриаршия. Свое второ допълнително изложение изпрати и Румънската църква. Всички изложения на гореспоменатите Църкви бяха грижливо преведени от Секретариата по подготовката на Събора на гръцки, руски и френски език и бяха приложени в папките на участниците.

Въпросът за Православната диаспора е разглеждан в изложението на Поместните православни църкви съответно по аналитичен или по описателен начин, като във всички се приема за един от най-сериозните съвременни проблеми, стоящи пред Православната църква“.

Във основа на представените изложения митрополит Дамаскин анализира спецификата на проблема, за да изведе различните критерии, спрямо които е разглеждан въпросът за Православната диаспора при подходите на различните Църкви.

Класификацията на тези критерии по категории е следната:

а) **Критерий за каноничност.** Според него правилното уреждане на юрисдикционния проблем за Православната диаспора може да се базира само върху свещените правила (канони) на Вселенските събори и на тяхното непрекъсваемо и вселенско прилагане в Православната църква до ново време. А това са свещените правила 2-ро и 3-то на Втория (Константинополски) и 28-мо на Четвъртия (Халкидонски) вселенски събор, в комбинация и с последващата църковна практика.

Съгласно този критерий, канонично предоставено право на надхвърляне на административната юрисдикция притежава само почитаният на Изток чрез Източните презвитерства (Патриаршии) Вселенски престол. С правило 28-мо на Четвъртия вселенски събор само на този престол се признава право на надхвърляне на юрисдикцията му към юрисдикции в Азия, Понт и Тракия, каноничното право на хиротония „от векове наред“ на епископи „сред варварите“. Докато останалите древни Източни патриаршески престоли, както и по-новите Патриаршии и Автокефални църкви имат ясно очертани граници на каноничния си диоцез.

Каноничният критерий се поддържа от църкви-

те на Константинопол, Александрия и Гърция, на основата на съчетание с правила 2-ро и 3-то на Втория (Константинополски) и 28-мо на Четвъртия (Халкидонски) вселенски събор. Този критерий обаче директно се отхвърля от Руската църква чрез различно тълкуване на съответните свещени правила, а индиректно – от изложението на Румънската църква, където се прилагане принципът на етническата принадлежност.

б) **Критерий за етническа принадлежност.** Той се развива от Руската и Румънската църква във връзка с критерия за мисионерство, въз основа на 34-то Апостолско правило и на правило 2-ро на Втория вселенски събор. В тълкуването на тези Църкви се изтъква *националността* и *мисионерството* като канонично утвърдени критерии за надхвърляне границите на каноничната юрисдикция на Автокефалните православни църкви и за упражняването от тях на извънгранична административна юрисдикция в Православната диаспора.

в) **Пастирски критерий.** Той представлява основната канонична ос в изложението на Антиохийската църква чрез изтъкване на пастирското единство по места на Православната диаспора, на основата на каноничната традиция и на местната съборна система, като надмогва очевидно погрешните начала на критерия за каноничност и на критерия за етническа принадлежност.

г) **Критерий по чест на презвитерствата** (на Патриаршиите според реда им в диптисите, *б.пр.*). Той се предлага от Гръцката църква като единствено канонично непроменлив и като общоприет на практика критерий в Православната църква, чрез който се надмогват каноническите тълкувателни антитези в различните предложения, както по отношение на тяхната правилна съотносимост, така и по отношение на автентичното съдържание на свещените правила, които се използват при обосновката на първите две предложения.

В изложението на Гръцката църква се отхвърлят гореспоменатите канонически тълкувателни антитези, като водещи до нескончаеми академични обсъждания по проблема за административната организация на Православната диаспора. В него се поддържа, че всяко решение трябва да изхожда и да се основава върху каноничното съдържание в реда на каноничните (църковни) представителства по чест, които са съборно утвърдени, църковно стабилни и общоприети на практика от всички автокефални Православни църкви без изключение.

Въпреки разнородността на критериите в тези изложения – приноси на Православните църкви, има налице практически предложения, които спомогат за разрешаването на въпроса за административно и пастирско единство на Православната диаспора. Същевременно, различните предложени процедури за окончателно уреждане на въпроса произтичат от разнородността на подобренията критерии, което, разбира се, се отнася не само до темата за начина на прогласяване на автокефалия.

Като **сходни виждания в предложенията на Църквите** бихме могли да упоменем следните:

а) Налице е *спешна необходимост от незабавно разрешаване* на проблема с юрисдикцията за възстановяване на административното единство по места и на общото свидетелство на Православната диаспора;

б) Надмогването на проблема с юрисдикцията

на Православната диаспора трябва следователно да се постигне чрез *единогласно всеправославно решение*.

в) Понятието за етническа принадлежност не само че не се отменя чрез административното единство на Православната диаспора, но може чрез него да бъде дори засилено по местата на служение и свидетелство на Православната църква;

г) Възстановяването на териториалното административно единство на Православната диаспора трябва да бъде постигнато без отклонения от дългогодишната канонична традиция и основните принципи на съборната система на Православната църква.

д) При всяко едно решение не трябва да бъде пренебрегвана специфичната особеност на Православната диаспора в различните региони на света, като Америка, Австралия и Европа, дори и в случай, че предлаганите конкретни предложения се различават.

е) Решение за всяка Поместна църква от Православната диаспора – било то по икономия и временно, било то окончателно – може да бъде, като общо правило, едно постепенно придвижване от някаква форма на зависимост към съответна църковна автономност, която би могла да приключи с църковна автокефалия за дадена Църква от Православната диаспора.

ж) В организацията на всяка Църква от Православната диаспора трябва да се отразява неразривното канонично църковно единство на Поместните православни църкви една към друга и към Вселенската патриаршия.

з) Вътрешното единство на всяка териториална Църква от Православната диаспора трябва да се основава на православната канонична традиция и на еклисиологията за Поместната църква, било чрез прилагане на критерия на правило 8-мо на Първия вселенски събор [Антиохийска църква], било чрез адаптиране на това правило към новата реалност на градските агломерации чрез разделяне на епископските диоцези [Гръцка църква].

◆ ◆ ◆

Като **несъвместяващи се предложения** във вижданията на Православните църкви могат да се сметат:

а) Предявяването на изключителни права на Вселенската патриаршия сред Православната диаспора въз основа на критерия за каноничност [Вселенска патриаршия, Александрийска патриаршия, Гръцка архиепископия] и директното съмнение към тях [Руска патриаршия] или индиректно отхвърляне [Румънска патриаршия] въз основа на критерия за етническа принадлежност и мисионерство;

б) Широкото предоставяне на постепенно, според случая, движение от сложна юридическа зависимост към самоуправление, автономия или автокефалия поне за определен Църкви [Вселенска патриаршия, Александрийска патриаршия, Гръцка архиепископия] противоречи на предложението за признаване на вече едностранно осъществени събития и на това за сложното и частично обявяване на автокефалия на главните етнически юрисдикции в Православната диаспора [Руска патриаршия]. Както и на предложението за насърчаване към общо разрешаване на проблема чрез незабавно обявяване на автокефалност на всички

ВСЕПРАВОСЛАВЕН СЪБОР'2016

СТАНОВИЩА

От стр. 6

Църкви в Европа, Америка и Австралия [Антиохийска патриаршия]. Което се явява по-скоро разрушаващо единството на Православието фактор [Вселенска патриаршия] и предполага разногласие дори относно начина на провъзгласяването на автокефалия в Православната църква.

в) Повсеместното признаване на необходимостта от **надмогване на етническият принцип** като абсолютен критерий за организирането на Православната диаспора и на пастирското служение на етноса в рамките на църковното единство [Вселенска патриаршия, Александрийска патриаршия, Антиохийска патриаршия, Руска патриаршия и Гръцка архиепископия] не се съвместява с предложението за административна зависимост на етническите диаспори от съответните национални Автокефални църкви [Румънска патриаршия].“

♦ ♦ ♦

В заключение цитираме обобщенията на високпреосвещения секретар: „Дълбокото и задълбочено проучване на всички свързани с темата изложения на светейшите Православни църкви несъмнено ни уверява в това, че въпреки различните отправни точки на тезите по специфичната тема за юрисдикцията, са налице и съществени сходни виждания в крайните предложения за разрешаване на проблема и извеждане на една обща позиция по този тежобен организационен и пастирски проблем в Православната църква.

Тези предложения произтичат както от православната традиция, така и от съборното съзнание на Православната църква, и имат за цел, от една страна, най-ясно изявяване на вътрешното единство на поместното Православие църковно тяло, а от друга, най-богато плодотворене от православния църковен опит и свидетелство сред съвременния свят. Това, разбира се, се предпоставя от православната еклисиология на Поместната църква, както и от православното каноническо съзнание за единството на териториалното Църковно тяло. Това именно съзнание е предмет на обединителната посока във всички направени изложения, в които са налице практически предложения за подобро разрешаване на проблема“.

Всъщност, тези формулирани предложения биха могли да бъдат отправна точка за конструктивни усилия на Междуправославната подготвителна комисия за формиране на единодушно приет проект на текста, който ще бъде и нейното предложение към следващото Предсъборно всеправославно съвещание по темата за каноническата организация на Православната диаспора. Съставянето обаче на един общ проект-решение е възможно, доколкото бъдат облекчени или поправени взаимноизключващите се тези или поне по-главните такива, и още – ако се използват максимално доближаващите се предложения.

Но ясно е, че за такъв хоризонт на обща съвместна работа на Междуправославната подготвителна комисия се предполага следното:

На първо място, дори временното заобикаляне, от една страна, на въпроса за каноническата ценност на прякото прилагане от страна на Вселенската патриаршия в Православната диаспора на нейното изключително право (както това се сочи в изложенията на Вселенската патриаршия, Александрийската патриаршия и на Гръцката архиепископия). А от друга страна, на директното или индиректно разколебаване по отношение на тези права, както то се вижда развито в изложенията на Руската и на Румънската църква. Защото заобикалянето на този проблем ще доведе до безрайни академични дебати относно автентичното тълкуване на познатите конкретни горепосочени правила (канони).

Второ, преодоляването на критерия за етническото или майчинско мисионерство като абсолютен и независима каноническа основа както при организирането на Православната диаспора,

така и относно нейното отношение към Майката Църква (както това е изложено главно от Румънската и от Полската църква), **и приемането на принципа за интеграция на етносите** да бъде сред основните цели на пастирското служение в по-широкия контекст на каноничното единство в диаспора на местната териториална Църква (както това в крайна сметка се поддържа, пряко или непряко, в изложенията на Вселенската, Александрийската, Антиохийската и Руската патриаршии и на Гръцката църква). Още повече, че и Румънската патриаршия в своето второ изложение не изключва такава възможност.

Трето, избягването на обвързвания в течение на времето по отношение на процедурата по придобиването на самоуправление или автономност, или автокефалност от някои Православни църкви в диаспората (очевидно след изнамирането на допустимо каноническо уреждане на целия проблем). Защото, докато всички изложения са съгласни относно перспективата за постепенен преход, то не всички са съгласни за непосредствено придобиване на автономност на някои от Църквите, още повече, че провъзгласяването на автономия е вече очертано като отделен въпрос в дневния ред на предстоящото Предсъборно всеправославно съвещание.

Сигурно е, че тези няколко предпоставки могат да бъдат априори приети, както за да бъдат избягнати напразните или академични дискусии, но и за да се проявяват по-пълно и очевидно сходните тези в изложенията на светейшите Православни църкви.

♦ ♦ ♦

Като **основни еклисиологически, канонически и пастирски принципи** за очертаване на преследваната съгласуваност по дадената тема между Православните църкви биха могли да се приемат следните:

1. Православната църква има пълно съзнание за това, че каноническите организационите в диаспора местни териториални Православни църкви напълно изразяват по време и място тайнството на Църквата, и това нейно съзнание е в съгласие по всичко с православното църковно учение относно една Поместна църква, и то е непокътната основа в изложенията на всички Поместни светейши Православни църкви.

2. Православната еклисиология относно териториалната Църква се подхранва от постоянната грижа на Поместните православни църкви, от една страна, чрез подсигуриране на териториалното или и на по-широко ниво каноническо единство на църковното им тяло, а от друга страна, чрез възстановяването на всяка една енория или извънтериториално разклонение на неговото каноническо единство, както това е записано във всички изложения за Православната диаспора, не само в описанието за проблема с юрисдикцията, но и в сходните твърдения на направените в тази посока конкретни предложения.

3. В православната традиция неделимата връзка между каноничното единство на църковното тяло и съборното съзнание на Църквата определя границите, вътре в които всяка една териториална Църква преживява автентично, от една страна, вътрешното органично единство на своето тяло, а от друга, опита от своята Църква, както и двете тези неща са подчертани във всяко изложение писмено, че решението на организационния проблем на Православната диаспора не е възможно и не трябва да се преследва извън контекста на каноническия ред и съборно съзнание на Православната църква.

4. Православната каноническа традиция съдържа в себе си и изтъква критериите на етническото или т. нар. майчинско мисионерство. Те обаче не могат да станат независими, да излезнат извън нея, без това да е в ущърб на местното или вселенско (съборно) единство на Православната църква. Затова и в изложенията на всички Правос-

лавни църкви се предлага пряко или косвено възможността за пастирското покриване на етническото или майчинско мисионерство на ниво епископии или енории, които са вътре в съществуващите вече рамки на каноническите административни (организационни) структури в диаспора на териториалната Църква. И без друго, в ехаристийното преживяване на Христоцентричното единство на църковното тяло се надскачат етническите различия чрез приемането на етносите в новата реалност в Христос, в която „няма вече иудейн, ни елин; няма роб, ни свободник; няма мъжки пол, ни женски; защото всички вие едно сте в Христа Исуса“ (Гал. 3:28).

5. Организационните структури на всяка една в диаспора териториална Църква, произтичащи от цялостната канонична традиция и ред на Православната църква, са длъжни да изразяват съборното ѝ съзнание, а от друга – да отобразяват каноническото установеното единство на Поместните православни църкви една към друга и към Вселенската патриаршия. Само така вътрешното единство на териториалното църковно тяло ще излъчва автентичното свидетелство на Православието в съвременния свят и само в контекста на съборното служение в диаспора на териториалната Църква етническото различие на нейните членове ще обогатява съдържанието на целия неин духовен опит и ще подчертава вселенността на Православието.

6. **Съборното изражение** на каноническата организация на териториалните Православни църкви в диаспора, предлагане в крайна сметка, от всички представени изложения на базата на вече съществуващи в нея съотносими прототипи, действа вече успешно в значими териториални Православни църкви от диаспората. И то може, от една страна, да бъде определено като едно по-пълно описание на уреждащите Православната диаспора основни канонични принципи, а от друга, то може да подсигури едно по-нататъшно проучване на каноническите управителни органи на местните съборни форми, за постигане на абсолютно приспособяване към съществуващите обективни възможности на тези Църкви.

7. Административният статут на Православните църкви в диаспора е съществен въпрос от православната канонична традиция и ред и при всички случаи той не трябва да се изчерпва до някакви формални провъзгласявания на тяхната автокефалност, поради факта, че самоуправлението, или автономията и автокефалността на една териториална Църква предполага не само външно административно провъзгласяване, но и пълна вътрешна възможност на тези Църкви за съзнателен живот и сигурно плодотворене в цялостния духовен опит на православната традиция. В този дух, изложенията на Православните църкви се различават в своите предложения относно административния статут на Православните църкви в диаспора, но не изключват постепенното и в зависимост от случая придвижване от някоя форма на зависимост към тяхна църковна автономност, която би могла да приключи и с църковна автокефалия предоставена за дадена териториална Църква.

8. Всяко едно предложение за конкретно разрешаване относно една или няколко териториални Православни църкви в диаспора, въз основа на каноничната традиция не следва да игнорира, нито нивото на духовна зрялост и плодovitост, нито вътрешната връзка на етническите компоненти, които съставят териториално тяло на дадената Църква. По този начин тези изложения представят едно относително съгласие, що се отнася до това да се избегне всякаква приобщаност при организирането на Православната диаспора в Европа, Австралия и Азия. Докато предложението за незабавно провъзгласяване на автокефалия на Православна църква в Америка не е несвързано и с вече

ВСЕПРАВОСЛАВНИЯТ СЪБОР И ТЕМИТЕ ЗА...

От стр. 7

възникналите положения от различните оценки на дадени Православни църкви относно начина на провъзгласяването на автономия, което ще се обследва на друга Междуправославна подготвителна комисия.

9. Всяко предложение за конкретно решение трябва минимум да съдържа тези общи организационни принципи за Православната църква в диаспора, защото в почти всички изложения се сочат, от една страна, значителните разлики в характера на Православната диаспора при различните континенти, от друга – непрекъснатото развитие на доскоршната диаспора в Европа, Австралия и Азия.

10. Като приет каноничен модел за териториално организиране на Православна църква в диаспора би могло да се използва **митрополитската система**, която покрива както православната канонична традиция относно организацията на местната Църква, така и съборното изражение на разнообразието във всички етнически диаспори на даден континент или страна.

При митрополитската система функционират отчетливо три концентрични кръга на организационни структури на църковното тяло. А именно **църковният, еклисиологичният и евхаристийният**.

Църковният кръг обхваща каноничното и съборното единство на всички подопечни на епископа местни териториални Църкви на голямата или малката административна единица, каквато е епархията. **Еклисиологичният** обхваща епископското и евхаристийно органично единство на местното църковно тяло, а **евхаристийният** покрива енорийския духовен опит на местната общност. Литургичната връзка на трите концентрични кръга в каноничната традиция на Православната диаспора би могла да покрие много отделни нейни проблеми, защото обединяването и на трите кръга се изразява автентично в редовното функциониране на местния Събор (Синод), в който трябва да се отобразява целият каноничен ред на Православната църква. В този дух, **митрополията или архиепископията** може да покрие главно критерия за каноничност, а **епископията** – главно критерия за етническа принадлежност в неговото местно изражение, и накрая, **енорията** – главно общностната основа на Православната диаспора.

Вътрешното действие на тези три кръга се определя естествено от свещените правила и от вековната църковна практика, чрез които се описват също така с точност както границите на всеки кръг, така и вътрешната самовъзможност на всеки за безпрепятствено изпълняване на техните специфични църковни служения.

11. Този каноничен модел е вече изпробван в някои Поместни църкви на Православната диаспора (САЩ, Франция и т.н.) и се предлага като цяло от почти всички направени изложения по темата, като допустим модел за организация на Православната диаспора, и като необходим етап на преход до окончателното обявяване на автокефалията поне на процъфтяващите в диаспора Православни църкви.

12. Вътрешното разпределение на епископии и енорийските диоцези, както и каноническите му критерии (етнически или други), могат да бъдат решавани на местен Събор, в който да бъдат ка-

нонично и аналогично представлявани всички етнически диаспори в конкретната църковна територия. И решенията му да се приемат съгласно духа на каноническата традиция за приемане на решенията, като напр. предлаганата в изложението на Гръцката църква – чрез правило 119-о на Картагенския събор.

Прякото, отговорно и последователно спрямо православната традиция справяне с въпроса за организирането на Православната диаспора днес придобива голямо значение, от една страна, поради хода към приключване на визията за една Обединена Европа, а от друга, поради продължаващите драматични социално-политически промени в православните народи от Източна Европа, които предначертават задълбочаване на виждането за единство на народите в контекста на един „общ европеиски дом“. При тази нова перспектива, една обединена православна диаспора ще бъде в състояние не само да се изправи срещу наболените за нейното оцеляване пастирски проблеми, но и да допринесе значително по уникален начин за достоверното разпространяване на общата за всички православни диаспори православна традиция, която не само че не отслабва, но се и обогатява чрез приемането на различни национални и местни прояви към православната духовност“. [...]

Вселенската патриаршия, като напомним 28-мо правило на Втория вселенски събор, с подкрепата и на гръкоезичните Поместни православни църкви, твърди, че само тя има църковна юрисдикция извън традиционните географски територии на Поместните православни църкви. Следователно Вселенската патриаршия притежава абсолютната (пълната) църковна юрисдикция в Америка, Австралия, Западна Европа и Азия. Обратното, Руската патриаршия, с подкрепата и на славяноезичните църкви и на Антиохийската патриаршия, отхвърля тази позиция на Вселенската патриаршия и твърди, че регионите в Америка, Австралия, Западна Европа и Азия са отворени за църковна дейност от страна на всички Поместни православни църкви. Дори, присъствието на техни членове в тези региони им дава каноничното право да организират поместни православни етнически църкви, които принадлежат на Майките – традиционните национални Църкви. Така в споменатите по-горе континенти имаме Православна църква на Вселенската патриаршия, към която обикновено принадлежат задграничните гърци; Православна църква на Антиохия, към която обикновено принадлежат (православните) араби; Руска, към която обикновено са руснаците; Сръбска, в която обикновено са сърбите; Румънска, в която обикновено са румънците; Българска, в която обикновено са българите; Полската, в която обикновено са поляците зад граница; и в последно време – Православна църква на Йерусалимската патриаршия в Америка, в която са арабите от Палестина. (Виж още в книгата на Серафим Кикотис, Единство и свидетелство в съвременния свят, стр. 210 –213, Атина, 2005 г.). Единствените Църкви, които избягваха да създават зависимии църкви в чужбина са тези на Александрийската патриаршия и Православните автокефални църкви на Кипър, Гърция, Албания и Чехословакия. Също така, регионът на Африканския континент и на островите около него е единственият регион, който остана да бъде уважен от всички Поместни православни църкви, като изключителна канонична църковна юрисдикция на Александрийската патриаршия.

Както сполучливо отбелязва приснопаметният отец Александър Шмеман, що се отнася до териториите на диаспората: „Рано или късно на всички ще стане ясно, че ние не опазваме Православието с желанието да опазим гръцкото, руското или сръбското. Но напротив, опазвайки и изпълнявайки църковните изисквания, ние ще се уверим, че всичко съществено се намира във всички аспекти на християнската вяра и живот. Ако отец Флоровски, руски богослов, който живя и работи „в изгнание“ имаше смелостта в книгата си „Пътищата на руското богословие“ да отрече и да заклеми отделянето на русофилството от християнския елинизъм, освобождавайки така едно цяло поколение руски богослови от последните останки от псевдомесиянски и религиозен национализъм, то не е ли време да направят и гърците същата болезнена, но необходима и освобождаваща хирургична операция, що се отнася до двусмислеността на „елинизма“ (има припокриване на термина с определението *гръцко, б.пр.*)? Рано или късно ще стане ясно на всички, че ако Вселенски патриарх поиска да изпълни „вселенското си първенство“, той няма да постигне това чрез отбранителни и отрицателни реакции, нито чрез някакви съмнителни „църкви“ със също така съмнителни и неприложими „предания“, а с конструктивно лидерство, чийто стремеж ще бъде да изпълни Църквата със своето съдържание всяко едно място от Божието владение“ (Мисията на Църквата в съвременния свят, стр. 142, Атина, 1993 г.).

В крайна сметка се направи първата крачка към дейността на епархийските Епископски събрания, но за да се стигне до окончателното решаване на проблема с диаспората, ще бъдат нужни още много, много крачки и голяма помощ от Светия Дух.

2015 г.

(със съкращения)

Превог: Анула ХРИСТОВА

ПРОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА 2016 г.

„Църковен вестник“

1 година.....	30,00 лв.
6 месеца.....	15,00 лв.
3 месеца.....	7,50 лв.
ед. цена.....	0,70 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
СВ. СИНОД, София – 1000
ул. „Оборище“ № 4
тел. 980-30-16, центр. 987-56-11/245,
e-mail: sinizdat@gmail.com

Отговорен редактор на броя:
Анула Христова

Материали се приемат в електронен формат.

Сумите за абонамент да се изпращат по банков сметка или с пощенски запис на името на **Танка Тончева Христова**, като се изписват точният адрес и пощенският код на абоната!

Банкова сметка на Синодално издателство на БПЦ:
УниКредит Булбанк – София, ул. „Алабин“ № 58
IBAN BG97UNCN96601018147018, BIC код: UNCRBGSGF

„Църковен вестник“ съдържа свещени текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.